

Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) izsaka pateicību par 2022. gadā saņemtajiem dāvinājumiem bibliotēkas krājumam!

Gadu mija ir laiks, kad vēlamies pateikt lielu un sirsnīgu paldies par saņemtajiem dāvinājumiem Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) krājumam. Arī aizvadītais gads nav bijis izņēmums un LNB krājums ir papildināts ar vairāk nekā 10 000 vērtīgiem jaunieguvumiem.

2022. gads ir pagājis Ukrainas zīmē. Ir liels prieks, ka par spīti neiedomājami smagajiem kara apstākļiem Ukraina pēc pirmās lēdijas Olenas Zelenskas (*Олена Зеленська*) iniciatīvas ir spējusi organizēt starptautisku grāmatu dāvinājuma projektu "*Українська книжкова полиця*" (Ukrainas grāmatu plaukts), kas tiek īstenots vairākās Eiropas valstīs – Austrijā, Nīderlandē, Francijā, Grieķijā un arī Latvijā. Tā ietvaros 12.oktobrī Ukrainas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Latvijas Republikā Oleksandrs Miščenko (*Олександр Міщенко*) nodeva LNB ukraiņu grāmatu dāvinājumu – pēdējos gados izdotas grāmatas ukraiņu un angļu valodā par Ukrainas vēsturi, valstiskumu, kultūru un literatūru, tai skaitā ukraiņu dzejnieces, klasiķes Ļesjas Ukrainkas (*Леся Українка*, 1871–1913) nesen izdoto dzejas antoloģiju 14 sējumos oriģinālvalodā, grāmatas bērniem un pusaudžiem. Kolekcija ir lielisks papildinājums iepriekšējos gados saņemtajiem dāvinājumiem no Ukrainas.

Turpinām saņemt un ar pateicību pieņemt gan lielākas kolekcijas, gan atsevišķus dāvinājumus no latviešiem ārvalstīs. Svarīgi, ka līdzās grāmatām un periodikai aizvien vairāk dāvinājumos ir speciālo krājumu materiāli, kas saistīti ar trimdas daudzveidīgo sabiedrisko un kultūras dzīvi – pasākumu programmas, bukleti, atklātnes, audio un video ieraksti, notis, kartes u. c. (skat. vairāk par dāvinājumiem speciālajiem krājumiem).

Tādēļ sirsnīgs paldies par sadarbību 2022. gadā un sūtījumiem latviešu organizācijām ārvalstīs un tautiešiem dažādās mītnes zemēs! Bez viņu ieinteresētības un pašai izvēlētajā darba, arī skaidrojot, kā izvērtēt savas un mantotās bibliotēkas, kādiem materiāliem pievērst īpašu uzmanību, daudz vērtīgu latviešu kultūras liecību LNB nenonāktu. Paldies Latviešu kultūras biedrībai "Tilts" (ASV), Amerikas Latviešu apvienībai un Anitai Batarags, Mairai Bundžai (ASV), Sarmai Muižniecei-Liepiņai (ASV), Jurim Bļodniekam (ASV), Čikāgas Latviešu biedrībai un Dacei Ķezbers (ASV), Daugavas Vanagu fonda Latviešu dokumentācijas centram "Straumēni" un Inesei Auziņai-Smitai (Lielbritānija), Kanādas Latviešu centram Toronto un Aijai Zihmanis! Paldies arī Mārai Beldavs (ASV), Andrim Indriksonam (ASV), Līgai Jēkabsonai (ASV), Ilzei K. Millerei (ASV)!

Īpašs paldies Andrim J. Kursietim (ASV) par savu 10 grāmatu militārajā vēsturē dāvinājumu LNB!

2022. gads ir zīmīgs ar vairāku īpašu kolekciju saņemšanu. Rudīte Bell (Kanāda) pēc sava tēva Arņa Ķekša (1923–2005, literārais pseidonīms Metimne), rakstnieka un sabiedriskā darbinieka, vēlēšanās ir nosūtījusi LNB viņa bibliotēku un personīgā arhīva materiālus – ap 1000 vienību, ko saņemām gada sākumā.

Reizē ar skumjo ziņu, ka mūžībā devies mākslinieks un pedagogs Juris K. Ubāns (1938–2021), gada sākumā saņemām jau otro sūtījumu no viņa personīgās bibliotēkas – ap 200 grāmatu un mākslas katalogu, kas līdzās iepriekšējam sūtījumam 2017. gadā papildina viņa tēva Konrāda Ubāna vārdā nosauktās LNB Mākslas lasītavas krājumu ar vērtīgiem izdevumiem par mākslas vēsturi, 20. gadsimta mākslu, fotogrāfiju. Paldies Mārai Ubānei, viņa sievai!

Rudenī diplomātes, vēstniece Francijā, Spānijā un Portugālē Ainas Nagobads-Ābolas (1920–2021) ģimene nodeva LNB daļu no viņas bibliotēkas, tai skaitā atsevišķus izdevumus no Latvijas diplomātiskā pārstāvja Francijā Kārļa Bērenda (1887–1987) veidotās bibliotēkas.

Gada nogalē uz Latviju tika nogādāta vēl viena latviešu trimdas materiālu kopa – sadarbībā ar Zviedrijas Nacionālo bibliotēku tika organizēta transportēšana un nodošana LNB vairāk nekā 1400 vienību lielai kolekcijai (grāmatas un citus materiāli), kuras izcelsme saistīta ar vairākiem ievērojamiem latviešu trimdas sabiedriskajiem un kultūras darbiniekiem, kas pēc Otrā pasaules kara dzīvoja Zviedrijā, un viņu personīgajām bibliotēkām – literatūrzinātnieku un kritiķi Jāni Rudzīti (1909–1970), mākslas vēsturnieku Pāvelu Šadurski (1924–1994), vēsturnieku, rakstnieku, folkloristu un tiesību zinātņu profesoru Arvedu Švābi (1888–1959) un viņa sievu Liju Švābi (1918–1996), dzejnieci un vēsturnieci, kolekcijā ietilpst arī vairāk nekā 1000 vienības no Arveda Švābes personīgā arhīva (darba materiāli, fotogrāfijas u. c.).

Pateicoties Valsts Prezidenta kancelejai un Latvijas vēstniecībai Izraēlā, gada nogalē LNB sasniedza arī vairākas kastes no pazīstamā žurnālista, rakstnieka un tulkotāja Franka Gordona bibliotēkas un personīgā arhīva, ko viņš novēlējis LNB.

2022. gadā saskaņā ar abpusēji parakstīto vienošanos savu bibliotēku LNB nodeva Latvijas Arhitektu savienība. Bibliotēka bija veidota kopš organizācijas dibināšanas 1924. gadā. Plašāk ar to plānots iepazīstināt 2024. gadā, organizācijas simtgadē. Pirms tam veicams rūpīgs izvērtēšanas un apstrādes darbs.

Jau vairākus gadus LNB saista sadarbība ar grāmatu kolekcionāru Patriku de Linjē (Šveice). Kā dāvinājumu LNB jau ir saņēmusi vairākas seniespiedumu grāmatas franču valodā, 12 iesējumus no pazīstamā ilustrētā žurnāla "*L'illustration*" (Francija), pilnu komplektu no Pirmā pasaules kara gadiem (1914–1919), kā arī vairākus desmitus 19. gadsimta otrās puses un 20. gadsimta sākuma lielformāta attēlizdevumus par interjeru un mēbelēm.

Apjomīgu dāvinājumu kolekcija apstrāde ir laiktietilpīga, nereti tā prasa rūpīgu vairāku gadu darbu. Piemēram, valodnieka Jāņa Kušķa (1930–2022) skaņuplašu kolekcija tika saņemta 2019. gadā, ap 16 000 vienību. Dāvinājums ir vērtīgs ar iespaidīgo skaņu ierakstu daudzveidību gan komponistu, gan izpildītājmākslinieku ziņā, tajā ir arī daudz Latvijā izdotās vinila plates, kas līdz šim LNB krājumā iztrūka. Darbs šīs kolekcijas izpētē un apstrādē turpināsies vēl vairākus gadus.

Arī vairāku citu dāvinājumu apstrāde ir turpināta šogad: Laimas un Gunta Bērziņa dāvinātie materiāli, akadēmiķa Jāņa Stradiņa (1933–2019) un vēsturnieka Kārļa Kangera personīgās bibliotēkas, no Andreja Ozoliņa (1935–2020), bijušā Latviešu Nacionālās padomes Lielbritānijā un Pasaules Brīvo latviešu apvienības vadītāja, ģimenes saņemtā grāmatu kolekcija. Arī daļa no šogad saņemtajiem dāvinājumiem izvērtējumu un apstrādi vēl tikai gaida.

2022. gads ir bijis bagātīgs dāvinājumu ziņā LNB speciālajiem krājumiem, kuros saņemti dažādi vērtīgi materiāli:

Reto grāmatu un rokrakstu lasītavas krājumā:

- rakstnieka Eduarda Salnas (īst. v. Mellups, 1911–1997) dienasgrāmata (1948), dāvinātājs: Inese Auziņa-Smita;

- vairākas 18. gadsimta grāmatas no privātbibliotēkas Latvijas teritorijā; dāvinātājs: Eva-Marija Barta (*Eva-Maria Barth*) (Štutgarte, Vācija);
- sabiedriskā darbinieka Arvīda Bļodnieka (1921–2019) un baltu filologa Jāņa Bičola (1904–1982) personīgā arhīva materiāli; dāvinātājs: Juris Bļodnieks (ASV);
- dzejnieka, rakstnieka Arņa Ķekša (pseud. Metimne, 1923–2005) personīgā arhīva materiāli; dāvinātājs: Rudīte Līga Ķeksis-Bell (Kanāda);
- Anša Roberta Adamoviča (1900–1972) personīgā arhīva materiāli, saistīti ar studentu korporāciju "Selonija"; dāvinātājs: Inta Rūtiņa (ASV);
- šahista un mūzikas pedagoga Viļņa Strautiņa (1939–2018) personīgā arhīva materiāli; dāvinātājs: Dzidra Strautiņa;
- rakstnieces un skolotājas Annas Dauges (dz. Šķēris, pseud. Marija Bērziņa, 1906–1986) materiāli; dāvinātājs: Pēteris Šķēris;
- gada Bībeles izdevums latviešu valodā; dāvinātājs: Zigmārs Zeltiņš.

Karšu lasītavas krājumā:

- 1980. gadu orientēšanās kartes, 120 vienības; dāvinātājs: Karšu veikals "Jāņa sēta";
- gadu pēckara Vācijas kartes, 4 vienības; dāvinātājs: Rudīte Līga Ķeksis-Bell (Kanāda);
- gadsimta karte "*Tavola nuvova di Prvssia et di Livonia*" no grāmatas "*La geografia di Claudio Tolomeo Alessandrino, nuouamente tradotta di Greco in Italiano, da Girolamo Ruscelli...*" – viena no senākajām kartēm LNB kolekcijā, kuras virsrakstā ir Livonijas vārds; dāvinātājs: Anna Muhka;
- starpkaru perioda Latvijas kartes, 4 vienības; dāvinātājs: Verners Straupe;
- vairākas starpkaru perioda Latvijas un ārvalstu kartes, Pirmā un Otrā pasaules kara Latvijas teritorijas vācu armijas kartes, 18 vienības; dāvinātājs: Elmārs Zemovičs.

Sīkiespiedarbu lasītavas krājumā:

- dažādi ASV izdoti sīkdarbi, tai skaitā, Ņujorkas Latviešu Evanģeliski Luteriskās draudzes izdevumi no sabiedriskā darbinieka Arvīda Bļodnieka (1921–2019) personīgā arhīva, 360 vienības; dāvinātājs: Juris Bļodnieks (ASV);
- Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā notikušo lietišķās mākslas izstāžu afišas, 15 vienības; dāvinātājs: Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs;
- Latvijas politisko partiju priekšvēlēšanu materiāli, izdoti līdz 1940. gadam; dāvinātājs: Jānis Lagzdīņš;
- Latvijas Nacionālās operas izdevumi, 50 vienības; dāvinātājs: Mikus Čēže.

Alfrēda Kalniņa Mūzikas lasītavas krājumā:

- Rīgas Vācu teātra notis, 65 vienības; dāvinātājs: Latvijas Nacionālā opera un balets;
- latviešu komponistu 20. gadsimta sākuma izdevumi, 3 vienības, manuskripts; dāvinātājs: Helmut Scheunichen (Vācija);
- Arvīda Žilinska (1905–1993) skaņdarbu krājumi, 5 vienības; dāvinātājs: Valts Žilinskis;
- Romualda Jermaka autordarbi, aranžējumi u. c.; 149 vienības; dāvinātājs: Romualds Jermaks;
- Pētera Vaska nošu izdevumi, 11 vienības; autora dāvinājums;
- Paula Dambja skaņdarbi, 4 vienības; autora dāvinājums;

- Andreja Selicka skaņdarbi (jaundarbi), 3 vienības; autora dāvinājums;
- Elmāra Zemoviča apkopotā informācija par latviešu komponistiem un mūzikas dzīvi, 7 vienības; autora dāvinājums;

Audiovizuālās lasītavas krājumā:

- skaņuplates no valodnieka Jāņa Kušķa (1930–2022) kolekcijas – ārzemju klasiskās mūzikas ieraksti izcilāko atskaņotāju izpildījumā (operas un operetes žanrs), simfoniskā mūzika, kameramūzika, instrumentālā un vokālā mūzika, džeza mūzika, rokmūzika, kā arī pasaules atzīto populārās mūzikas izpildītāju ieraksti, 548 vienības;
- skaņuplates no dzejnieces Astrīdes Ivaskas (1926–2015) kolekcijas – galvenokārt Vācijā izdotās 20. gadsimta 70.–80. gadu skaņuplates, pamatā ar akadēmiskās mūzikas žanru ierakstiem, 60 vienības;
- vācu klasiskās mūzikas komponistu dažāda žanra skaņdarbu ieraksti, kā arī džeza mūzikas ieraksti vācu izpildītāju sniegumā, 81 vienība CD; dāvinātājs: Gētes institūts Rīgā;
- Latviešu 1990. gadu un 2000. gadu sākuma popmūzikas un rokmūzikas ieraksti, papildinājums ar iztrūkstošajiem latviešu mūzikas ierakstiem, 60 vienības CD; dāvinātājs: Daiga Mazvērsīte;
- Austrālijas latviešu kultūras dienu koncertu ieraksti, Melburnas Latviešu biedrības jauktā kora "Rota" koncertu un pasākumu ieraksti, SBS Latviešu radio raidījumi – unikālas vēsturiskas liecības par trimdas sabiedriskajām un kultūras norisēm Austrālijā, 57 audiokasetes; dāvinātājs: Andra Bendrups (Austrālija);
- Austrālijas baltiešu kopienai nozīmīgi sabiedriski – politiski un kultūras notikumi 1980./90. gados – Austrālijas latviešu Kultūras dienas, baltiešu demonstrācijas Atmodas laikā, Austrālijas TV reportāžas par politiskajiem notikumiem PSRS un Baltijā neatkarības atgūšanas laikā u. c. unikāli materiāli, 50 videokasetes; dāvinātājs: Valda Liepiņa (Atmodas laikā žurnāliste Austrālijas TV, LTF nodaļas dibinātāja);
- dažādi audio un video materiāli no sabiedriskā darbinieka Arvīda Bļodnieka (1921–2019) personīgā arhīva: ASV latviešu kultūras, reliģiskie un politiskie notikumi, filmas par Latvijas vēsturi, Evāņģēliski luterisko draudžu dzīve ASV, trimdas baltiešu veidoti dokumentāli materiāli (filma "Latvijas 50 gadi", "*Baltic fire*" par 1991. gada notikumiem Viļņā u. c.), no Latvijas sūtītie ieraksti par XX Dziesmu svētkiem u. c., vairāk nekā 40 videokasetes; Amerikas Latviešu apvienības, Latviešu institūta, Pasaules Brīvo Latviešu apvienības sanāksmju, kongresu ieraksti laika periodā no 1971. līdz 1994. gadam, 80 audiokasetes;
- komponista Andreja Jansona (1938–2022) komponēto un diriģēto uzvedumu ieraksti dažādos gados un kontinentos, vēl personīgi nodoti LNB (piemēram, muzikālo lugu "Sprīdītis", "Lolitas brīnumputns", "Homo Novus" u. c. iestudējumi Latviešu dziesmu dienās vai ASV vasaras nometnē "Garezers"), 15 videokasetes un DVD.

LNB Audiovizuālās lasītavas darbinieki vēlas izteikt pateicību visiem, kuri ir atsaukušies pirms pāris gadiem izplatītajam aicinājumam sūtīt un dāvināt saglabātos audio un video ierakstus, kuros dokumentēti trimdas sabiedriskie un kultūras notikumi! Paldies komponistei Dacei Aperānei, Pēterim Tērmaņim, Mārai Ubānei un iepriekš jau minēto kolekciju dāvinātājiem!

Konrāda Ubāna Mākslas lasītavas krājumā:

- ievērojami ir papildināta ārvalstu ekslibru kolekcija – čehu, slovāku, rumāņu, lietuviešu, igauņu, krievu, beļģu, zviedru, angļu u. c. mākslinieku darināti ekslibri, pārsvarā 20. gadsimta otrā puse, vairāk nekā 13600 vienību; dāvinātājs: Andrejs Māris Eizāns;
- Latvijas grafiķu izstāžu plakāti, 5 vienības; dāvinātājs: Andrejs Māris Eizāns;
- zīmējumi klasiskas ķīniešu tušas glezniecības tehnikā, 2 vienības; dāvinātājs: Aļona Savjuka;
- Jeļenas Antimonovas (1945–2002) ekslibris un oforts; dāvinātājs: Dmitrijs Zinovjevs;
- lietuviešu mākslinieces Silvas Adamavičutes akvareļi, 2 vienības; autores dāvinājums;
- Rīgas mākslinieka Aleksandra Sahova estampi, 8 vienības; dāvinātājs: Valentīns Danilenko;
- mākslinieces Nadeždas Kolesnikovas darbi, 4 vienības; dāvinātājs: Valentīns Danilenko;
- Rīgas mākslinieces Valerijas Šuvalovas (1956–2002) darbi, 2 vienības; dāvinātājs: Valentīns Daņilenko;
- Latvijas grafiķu ekslibru mākslas paraugi, 698 vienības; dāvinātājs: Gaida Šilinska;
- gadsimta Latvijas grafiķu ekslibru mākslas paraugi, 630 vienības; dāvinātājs: Iveta Ikale;
- Maijas Kurševas ilustrāciju skices un oriģinālzīmējumi, 105 vienības; autores dāvinājums;
- trimdā izdotās latviešu atklātnes, arī 20. gadsimta otrās puses un 21. gadsimta Latvijas izdevumi, 229 vienības; dāvinātājs: Inese Auziņa-Smita;
- trimdā izdotās latviešu atklātnes, 22 vienības; dāvinātājs: Andris Vītoliņš;
- fotopastkartes – ceļojumi pa Latviju, Rīgas skati, 85 vienības; dāvinātājs: Ieva Staņķe.

Arī 2022. gadā LNB krājumu ir papildinājuši vairāki ārvalstu vēstniecību Latvijā un ārvalstu organizāciju dāvinājumi: no Amerikas Savienoto Valstu vēstniecības, Gētes institūta Rīgā, Turcijas vēstniecības, Heidara Alijeva (Azerbaidžāna), Ungārijas Zinātņu akadēmijas.

Paldies par sadarbību un dāvinājumiem Latvijas valsts un pašvaldību institūcijām, Latvijas un ārvalstu sabiedriskajām organizācijām, izdevējiem: LR Ārlietu ministrijai, Valsts Kultūrkapitāla fondam, Latvijas Valsts arhīvam, Latvijas Nacionālajai operai un baletam, muzejam un pētniecības centram "Latvieši pasaulē", Latvijas Skolu muzejam, Latvijas Etnogrāfiskajam brīvdabas muzejam, Latvijas Rakstnieku savienībai, platformai "*Latvian Literature*", Latvijas Grāmatizdevēju asociācijai, izdevniecībai "Liels un mazs".

Paldies par grāmatu un citu materiālu dāvinājumiem individuālajiem dāvinātājiem: Gijai Ābelei, Maijai Alksnei, Mārim Ankalniņam, Anetei Bāriņai, Andrejam Bauzem, Iliānai Boļšaitei, Ingai Buivītei, Mārim Detlavam, Gitai Feldhūnei, Voldemāram Hermanim, Gabriēlai Kolerei (Vācija), Shunsaku Kondo (Japāna), Sergejam Krukam, Regīnai Kvašītei (Lietuva), Arnim Lībenzonam, Ievai Margai Merkausai, Edmundam Ozolam (Vācija), Silvijai Ausmai Sardiko, Ievai Staņķei, Dzidrai Strautiņai, Verneram Straupem, Brigitai Tamužai, Elmāram Zemovičam.

Paldies LNB ārvalstu viesiem un Latvijas iedzīvotājiem, kuri 2022. gadā ar savu īpašo grāmatu un tās stāstu ir turpinājuši piepildīt Tautas grāmatu plauktu <https://tautasgramatuplaukts.lv/>!

PALDIES ikvienam dāvinātājam! Miers, cilvēcība, veiksmīga un radoša sadarbība lai ir atslēgas vārdi 2023. gadam!